

MAGAZINE

4E KWARTAAL 2024

OPROEP:
NVKL
JUBILEUMEVENT
13 JUNI 2025

UPDATE:
CERTIFICERING
VOOR
PERSONEN

NIEUW:
TIPS VOOR EEN
GOED ONBOARDING
PROGRAMMA

NVKL IN BEELD

SKILLSAFE-EU

Cooling Matters

Chillventa beurs

Fabrikanten en leveranciers

Monteursdag

ALV

VOORWOORD

Het NVKL Magazine zit vol updates en terugblikken die het afgelopen jaar kenmerken. In deze editie geven het bestuur en alle projectgroepen een terugblik op hun werkzaamheden en bieden zij een update over de laatste ontwikkelingen. Ook gaan we in op de herziene F-gassenverordening en de overgang naar natuurlijke koudemiddelen, onderwerpen die de toekomst van onze sector zullen vormgeven.

Daarnaast reflecteren we op diverse bijeenkomsten, van Cooling Matters tot de Algemene Ledenvergadering, en geven we handvatten voor het behouden van nieuwe medewerkers en het optimaliseren van onboarding. We kijken ook uit naar de organisatie van het NVKL Jubileumevent, want de vereniging bestaat in 2025 75 jaar! NVKL wenst je hierbij veel leesplezier!

INHOUDSOPGAVE

NVKL in beeld	2
Inhoudsopgave	3
Update en terugblik bestuur	4
Update KANS	5
Update Techniek, Veiligheid en Milieu	6
Update Onderwijs & Arbeidsmarkt	8
Nieuwe medewerkers behouden	10
Tips voor een goed onboarding programma	11
Update Marketing en Communicatie	12
Update events	13
Terugblik Cooling Matters	14
Terugblik Monteursdag koude- en klimaattechniek	15
Terugblik Regiobijeenkomsten	16
Terugblik Algemene Ledenvergadering	17
Herziene F-gassenverordening: belangrijkste wijzigingen	18
Update certificering	22
Nederland over naar natuurlijke koudemiddelen	24
NVKL Helpdesk	25
NVKL Coachingsessies	26
Nieuwe leden	28

UPDATE EN TERUGBLIK BESTUUR

COEN VAN DE SANDE

NVKL Directeur

E: Coen@nvkl.nl
T: 06 12 54 23 58

Terugblik 2024

Het bestuur kijkt terug op een bewogen 2024. De oorlogen in Oekraïne, Gaza, het oplaaiend geweld in Syrië en de onzekerheid die daarmee gepaard gaat, drukken nog altijd een stempel op onze maatschappij en economie. Daarbij komt nog de verkiezingsuitslag in de Verenigde Staten, waardoor er vanaf 20 januari 2025 het nodige zal gaan veranderen in het internationale handelsverkeer. Voor Nederland als handelsland en grote exporteur naar de VS gaat dat ongetwijfeld gepaard met gevolgen en economische onzekerheid. Daarnaast is op 2 juli het kabinet Schoof, na een formatie van 7 maanden, van start gegaan. De aangekondigde maatregelen in het regeerakkoord stemmen het bestuur niet tot groot optimisme voor de nabije toekomst. Zaken als het schrappen van de verplichting om vanaf 2026 bij de vervanging van een cv-ketel een duurzamere oplossing te kiezen, het versoberen van de subsidie op warmtepompen en het schrappen van de salderingsregeling per 1-1-2027 zijn slecht nieuws voor de portemonnee van onze klanten en de investeringsbereidheid. De business case voor investeringen in warmtepompen is minder aantrekkelijk en we zien in 2024 al een forse daling (prognose 35%) in de afzet van warmtepompen t.o.v. 2023.

Update F-gassenverordening

Ondanks deze omstandigheden is de stemming binnen onze sector overwegend positief en is er nog altijd sprake van voldoende werk en een tekort aan technische en commerciële mensen. In Brussel is op 5 oktober 2023 een akkoord bereikt tussen het Europees Parlement, de Europese Ministerraad die de lidstaten vertegenwoordigt en de Europese Commissie over de definitieve tekst voor de tweede herziening van de F-gassenverordening. NVKL is druk bezig om onze

gehele dienstverlening rondom koudemiddelen te herzien. De Europese Commissie heeft op 6 september de voor onze sector belangrijkste Implementatieverordeningen (implementing Act) m.b.t. de minimum eisen aan personen die werken met F-gassen, HFO's en natuurlijke koudemiddelen gepubliceerd. Deze verordening trad in werking op 26 september en geeft ons duidelijkheid waar we ons op moeten richten bij het ontwikkelen van lesprogramma's en examens. De samenwerking met de verantwoordelijke beleidsmakers (Ministerie van Klimaat en Groene Groei) en uitvoerders (Rijkswaterstaat) is uitstekend en zal naar onze verwachting zorgen voor behapbare, betaalbare en haalbare oplossingen voor het behalen van de vereiste certificaten.

Samenwerking

Onderdeel van de begin dit jaar aangescherpte "NVKL meerjarenstrategie" is de samenwerking met partners uit onze sector die de positie van NVKL kunnen versterken. Er zijn met name met STEK vervolgstappen gezet in het verkennen en uitrollen van de samenwerking op de verschillende thema's en dossiers. In 2025 zullen vervolgstappen worden gezet in dit voor onze sector belangrijke traject.

Organisatiegraad en Positionering

Het bestuur is zeer verheugd over de toename van de zogenaamde "organisatiegraad" van NVKL. Steeds meer installatiebedrijven maar ook fabrikanten en leveranciers melden zich aan als NVKL-lid. Inmiddels zijn 450 bedrijven aangesloten bij NVKL en dit aantal groeit wekelijks. Dit is een goede ontwikkeling, aangezien koeltechniek een essentiële rol vervult binnen onze maatschappij en de samenleving geheel tot stilstand komt zonder koeling. Dit vraagt om een nog nadrukkelijker positionering van NVKL als spreekbuis van onze sector bij politiek, beleidsmakers, kennisinstellingen en onze (verenigde) klantgroepen. In samenwerking met de koepelorganisatie FME, waarbij NVKL is aangesloten, zal hierop nog nadrukkelijker en meer worden ingezet in de komende jaren. Zeker in het licht van de koudemiddelentransitie waar we als sector voor staan is het een absolute noodzaak dat genoemde partijen hierover goed worden geïnformeerd.

UPDATE KANS

“Projectgroep KANS richt zich op innovatieve onderwerpen binnen de koudetechniek, voorziet leden van informatie over nieuwe ontwikkelingen en versterkt zo hun concurrentiepositie.”

ZOHAR TZUR

NVKL Projectmanager
Wetgeving en Innovatie

E: Zohar@nvkl.nl
T: 06 20 50 73 08

Missie KANS

Binnen NVKL richt de projectgroep KANS zich op innovatieve onderwerpen binnen de koude- en klimaattechniek, om NVKL-leden te voorzien van informatie over nieuwe ontwikkelingen en daarmee hun concurrentiepositie te versterken. De documenten die KANS produceert worden geplaatst op de NVKL-website. Deze kunnen door leden en hun klanten samen worden besproken om in te spelen op huidige en toekomstige ontwikkelingen.

Digitalisering

Een belangrijk thema voor KANS dit jaar was digitalisering. In het kader daarvan heeft KANS samen met KNVvK een themabijeenkomst georganiseerd over dit onderwerp. Tijdens deze bijeenkomst gingen de sprekers in op hoe zij – en de eindgebruiker uiteraard – digitalisering gebruiken om energie te besparen en onderhoud voorspelbaar maken.

Wegwijzers

Daarnaast is de Wegwijzer Energiebesparing en CO₂-reductie bij koelinstallaties gepubliceerd. Dit document biedt installateurs en hun klanten praktische handvatten om energie te besparen. Ook is de eerste Wegwijzer Circulariteit uitgebracht, een stap in de richting van een dieper inzicht in dit brede en belangrijke onderwerp.

Themabijeenkomst 2025

In 2025 wordt er wederom een themabijeenkomst over digitalisering georganiseerd. Deze keer zal het onderwerp worden behandeld vanuit het perspectief van de eindgebruiker, naast dat van de partijen die zulke diensten aanbieden. Wat zijn in de praktijk de echte voordelen die deze technologie biedt, en hoe breng je dit als installateur het beste over naar de klant?

Plannen 2025

Voor 2025 en de verdere toekomst richt KANS zich op vernieuwing en een bredere kijk op de ontwikkelingen in de sector. Naast praktische documenten zal KANS zich verdiepen in onderwerpen die op de middellange termijn belangrijk worden. Welke uitdagingen en kansen komen NVKL-leden over tien tot vijftien jaar tegen? Deze toekomstgerichte aanpak strekt zich uit voorbij de koel- en klimaattechniek en vraagt om samenwerking met andere spelers binnen en buiten de sector.

UPDATE TVM

“Projectgroep TVM houdt zich bezig met wet- en regelgeving binnen het vakgebied en is goed vertegenwoordigd in diverse commissies, zowel Europees als nationaal.”

MIRANDA GROOT ZWAFTINK

NVKL Projectmanager
Techniek, Veiligheid en Milieu

E: Miranda.groot@nvkl.nl
T: 06 57 66 17 57

Veiligheid en duurzaamheid hand in hand: SKILLSAFE – EU

Het ambitieuze RePowerEU-plan van de Europese Unie heeft de installatie van warmtepompen in een stroomversnelling gebracht. Tegelijkertijd dwingt de nieuwste F-gassenverordening de industrie tot een snelle overgang naar natuurlijke koudemiddelen. Vanaf 2027 mag de GWP-waarde (Global Warming Potential) van monoblock warmtepompen niet hoger zijn dan 150. Dit heeft geleid tot een groeiende inzet van koolwaterstoffen zoals R290 (propaan).

R290 is een milieuvriendelijk koudemiddel met een zeer lage GWP-waarde, maar brengt door zijn brandbaarheid ook veiligheidsrisico's met zich mee. Het veilig hanteren van R290 vereist daarom zorgvuldigheid en kennis van specifieke veiligheidsprocedures.

Het SKILLSAFE EU-project

Om deze uitdagingen aan te pakken, is het project SKILLSAFE EU opgezet. Dit initiatief is gefinancierd door het LIFE-programma van de Europese Commissie. Het initiatief heeft als doel het ontwikkelen van een uniforme Europese richtlijn, voor de veilige omgang met monoblock lucht-waterwarmtepompen die R290 bevatten.

De richtlijn richt zich op de hele levenscyclus van de producten en biedt fabrikanten, installateurs, logistiek personeel, servicetechnici en afvalverwerkers duidelijke handvatten voor veilige omgang. De ontwikkeling wordt ondersteund door een expertgroep met vertegenwoordigers van meer dan 40 Europese organisaties, waaronder warmtepompfabrikanten, opleidingsinstituten en brancheverenigingen.

Van theorie naar praktijk

Om de richtlijn in de praktijk te toetsen, worden pilottrainingen georganiseerd voor installateurs in trainingscentra in minimaal vijf EU-landen. NVKL speelt hierin een belangrijke rol als verantwoordelijke voor de ontwikkeling en uitvoering van deze trainingen.

Internationale samenwerking

Het project wordt uitgevoerd door een consortium van de European Heat Pump Association (EHPA), Daikin Europe, NVKL, en CSIM SRL. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de richtlijn breed gedragen wordt en bijdraagt aan een veiligere en duurzamere inzet van warmtepompen in heel Europa.

RePower-EU

Het RePowerEU-plan is een initiatief van de Europese Unie, gelanceerd in mei 2022, als reactie op de energiecrisis die ontstond door de Russische invasie van Oekraïne. Het doel van het plan is om de Europese energiemarkt te hervormen en de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen drastisch te verminderen, terwijl de transitie naar een duurzamer energiesysteem wordt versneld.

Belangrijke doelstellingen van RePowerEU:

- Verminderen van afhankelijkheid van Russische energie
- Versnellen van de energietransitie
- Energie-efficiëntie bevorderen
- Hernieuwbare waterstof en groen gas
- Versnellen van de uitrol van warmtepompen

RePowerEU is een belangrijk onderdeel van de bredere Green Deal van de EU, met als overkoepelend doel het bereiken van klimaatneutraliteit tegen 2050.

PGS13 NS

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingevoerd. Voor ammoniak koelinstallaties en warmtepompen betekent dit dat de nieuwe PGS13 van toepassing is. In het Besluit Activiteiten Leefomgeving wordt geëist dat er moet worden voldaan aan de veiligheidseisen van PGS13.

Wijzigingen en overgangstermijn

Deze PGS13 is op diverse punten gewijzigd ten opzichte van PGS13:2009. Een aantal maatregelen zijn inhoudelijk gewijzigd. Hieronder staan de belangrijkste verschillen. Voor bestaande situaties die nog niet aan deze maatregelen voldoen, gelden implementatietermijnen, waarna ze alsnog moeten zijn voldaan. Deze termijnen staan in Bijlage F van PGS13.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Het document is volledig vernieuwd en opgebouwd volgens de PGS Nieuwe Stijl. Hierbij zijn scenario's, doelen en maatregelen toegevoegd, gebaseerd op een risicoanalyse.
- Doelen en scenario's zijn toegevoegd: scenario's beschrijven wat er mis kan gaan met een installatie, en doelen geven aan wat nodig is om de installatie veilig te laten werken.
- De maatregelen zijn aangepast aan de vernieuwde NEN-EN 378-normen uit 2016.
- Competentie-eisen zijn verder uitgewerkt en concreter gemaakt. Ze sluiten zoveel mogelijk aan bij de eisen voor andere koelmiddelen, zoals vermeld in NPR 7600 en NPR 7601.
- Nieuwe maatregelen zijn opgenomen om risico's van vloeistofslag en verontreiniging van secundaire systemen te beperken. Uit de risicoanalyse blijkt dat deze problemen grote ongelukken kunnen veroorzaken.
- Voor de detectie van ammoniakconcentraties (20 ppm en 50 ppm) zijn nieuwe maatregelen toegevoegd:
  - M43: Voor machinekamers is nu een scherm vereist bij de hoofdtoegangsdeur, dat de actuele ammoniakconcentratie toont.
  - M44: Voor andere ruimtes moet ook verhoogde ammoniakconcentratie worden gesignaleerd.
- De laatste technische ontwikkelingen zijn verwerkt in de maatregelen. Sommige maatregelen zijn aangepast, met in Bijlage F een overzicht van de wijzigingen en de implementatietermijnen voor bestaande installaties.

Explosieveiligheid

Wanneer de kans bestaat dat er een mogelijke explosieve atmosfeer ontstaat, zijn er twee vormen van direct werkende wetgeving van toepassing. Er gelden verplichtingen voor de werkgever die voortvloeien uit het Arbeidsomstandighedenbesluit. Ook zijn er verplichtingen voor de fabrikant van explosieveilige apparatuur die voortvloeien uit het Warenwetbesluit explosieveilig materieel 2016.

In de praktijk betekent dit nu dat machinekamers bij (her-)keuringen worden aangemerkt als ATEX Zone 2 in het explosieveiligheidsdocument (EVD). Het aanwijzen van machinekamers als ATEX Zone 2 heeft een grote impact op de sectoren, omdat Nekovri (Nederlandse Vereniging voor Koel- en Vrieshuizen) en NVKL samenwerken aan dit thema. We zijn in gesprek met relevante partijen, waaronder de Arbeidsinspectie en het Ministerie van SZW, om deze kwestie te bespreken en helderheid te verschaffen.

Registratie van gevaarlijke stoffen

In het Arbobesluit staat dat je als werkgever in kaart moet brengen aan welke gevaarlijke stoffen jouw werknemers blootgesteld worden en in welke mate. Daarnaast ben je verplicht om maatregelen te treffen om blootstelling aan gevaarlijke stoffen te voorkomen. Gevaarlijke stoffen herken je aan het gevaarsymbool op het productetiket, maar het kunnen ook stoffen zijn die tijdens het werk ontstaan, denk aan: o.a. lasrook, hout- en kwartsstof, dieselmotoremissie. De eigenschappen van een gevaarlijke stof staan in het VIB (of Safety Data Sheet: SDS) dat je krijgt van de leverancier.

Om bedrijven te ondersteunen in de registratie van schadelijke stoffen is de Schadelijke Stoffen Assistent (SSA) ontwikkeld. De SSA is een gratis tool voor bedrijven in de installatietechniek. In de tool kun je producten met gevaarlijke stoffen registreren en vind je eenvoudig de actuele veiligheidsinformatiebladen die bij het product horen. Later zullen ook instructies om veilig te werken met de producten beschikbaar worden gesteld. Zo ook de werkplekinstructiekaarten. De SSA is beschikbaar via:

www.arbotechniek.nl/hulpmiddelen/ssa.

UPDATE ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

“Projectgroep O&A houdt zich bezig met opleidingen, certificeringen en het promoten van koudetechniek.”

BRENDA WITZIER

NVKL Projectmanager
Onderwijs & Arbeidsmarkt

E: Brenda@nvkl.nl
T: 06 27 34 59 33

Vmbo

Er zijn in het afgelopen jaar weer diverse vmbo-scholen benaderd om te starten met het keuzevak koudetechniek. Het Ubbo Emmius in Stadskanaal gaat hier al mee starten. Op diverse andere plaatsen lopen de gesprekken nog en er zijn bedrijven in en rondom Druten en Stadskanaal gevraagd om hun medewerking.

NVKL heeft een workshop verzorgd op de landelijke PIE-dag (Producersen, Installeren en Energie) in oktober. Hierbij heeft NVKL de PIE-docenten geïnformeerd over de ontwikkelingen in onze branche en de mogelijkheid om koudetechniek een plek te geven in het vmbo-onderwijs.

Mbo

De mbo-instellingen actief in de koude- en klimaatopleidingen gaan ook overschakelen van de F-gassenexamens naar de A1 en A2 examens. Dit schooljaar kunnen zij zich hier nog op voorbereiden. Studenten die starten met de nieuwe opleidingen in schooljaar 2025/2026 zullen ook deze nieuwe examens afleggen tijdens hun mbo-opleiding.

Ook de natuurlijke koudemiddelen zullen meer aandacht krijgen. Het kwalificatiedossier Engineering koude- en klimaatsystemen met de kwalificatie Systeemontwerper is geüpdatet en op 1 oktober vastgesteld door de minister. Vanaf schooljaar 2025/2026 zal de vernieuwde opleiding worden aangeboden. De leermiddelen zullen ook worden aangepast. Er is onderzoek gedaan naar de wensen en behoeften van bedrijven. De uitkomsten hiervan zullen ook leiden tot een andere aanpak van de systeemontwerpersopleidingen.

Hbo

NVKL is met diverse Hogescholen (Amsterdam, Arnhem-Nijmegen, Breda, Enschede, Dordrecht, Dronten, Rotterdam en Utrecht) een Learning Community koude-, klimaat- en warmtepomptechniek gestart om meer aandacht voor koude-, klimaat-, warmtepomptechniek op het hbo te vragen. Wil je samenwerken met deze Hogescholen in de vorm van gastlessen, excursies, stage- of afstudeerplaatsen, materialen, middelen of op andere wijze? Neem contact op met onze NVKL Projectmanager Onderwijs & Arbeidsmarkt Brenda Witzier door een mail te sturen naar brenda@nvkl.nl. Geef hierin aan wat je als bedrijf te bieden hebt en met welke Hogeschool of -scholen je graag wil samenwerken. Wij brengen jullie met elkaar contact. Hogescholen die hier nog niet tussen staan, zijn uiteraard ook heel welkom.

Opleiding & Certificering

Het project 'leren ontwikkelen voor een duurzame (koudemiddelen) transitie' vordert gestaag. Het online leerplatform waarmee kandidaten zich straks theoretisch kunnen voorbereiden op de theorie-examens raken langzaam gevuld met modules. Werkgroepen voor F-gassen, Brandbare koudemiddelen, Ammoniak en CO2 hebben in de afgelopen periode hard gewerkt onder leiding van Aeres Tech Productions (onze leermiddelenleverancier) om een en ander samen te stellen en te beoordelen.

De werkgroepen bestaan uit NVKL-leden en vertegenwoordigers van opleiders. De eerste modules zijn in deze maand klaar voor de tegenlezers. De ambitie is om het leerplatform medio 2025 helemaal af te hebben.

Er zijn gesprekken gevoerd met de meest bekende opleiders in de branche, die ook de huidige opleidingen ter voorbereiding op de F-gassen en natuurlijke koudemiddelen verzorgen. Dit zijn Opleidingscentrum GO°, Studium, ROVC, Installatiewerk, Techniek College Rotterdam, Koning Willem I College en Alfa College. Op deze manier kunnen zij zo goed mogelijk van informatie worden voorzien om straks nieuwe opleidingen en examentrainingen aan te kunnen bieden ter voorbereiding op de A1, A2, B en C examens.

Sterk Werkgeverschap

Behoud van medewerkers/ Goed werkgeverschap NVKL organiseerde met Wij Techniek de 'Bouw aan de Toekomst' workshops waar ondernemers/ bedrijfsleiders/HR-medewerkers onder begeleiding van Wij Techniek met elkaar in gesprek gingen. Onderwerpen als goed werkgeverschap en alle elementen die nodig zijn om met jouw medewerkers klaar te zijn voor een succesvolle toekomst kwamen hieraan te pas. Een van de zaken die ook ter sprake kwam, is het zorgen voor een goed onboarding programma. Hiervoor zijn handige tips & trucs samengesteld, terug te vinden op pagina 11.

Instroombevordering

Naast alle activiteiten die op het vmbo en mbo gebeuren om nieuwe medewerkers op te leiden, waren onze leden ook erg betrokken. Op diverse plekken in het land zijn zij actief geweest in evenementen met als doel om jongeren te interesseren voor koudetechniek.

Wij kunnen het niet vaak genoeg zeggen; vind er in jouw regio zo'n evenement plaats, doe mee! Laat je zien! Maak zichtbaar wat onze branche te bieden heeft.

Wil je in contact komen met organisaties die dergelijke evenementen organiseren, denk aan vmbo OnStage, Techniek Tastbaar etc.? Op de NVKL-website vind je in de arbeidsmarkttoolkit een overzicht van organisaties die zich hiermee bezig houden. Ook de hulpmiddelen die NVKL heeft ontwikkeld om je hierbij te ondersteunen kun je daarin terugvinden.

Nieuw in 2025: Smart Cooling voor havisten

NVKL zoekt lidbedrijven die willen investeren in het opleiden van een geheel nieuwe doelgroep: gediplomeerde havo-leerlingen. NVKL wil hen, met ondersteuning van Wij Techniek, in samenwerking met ROC Aventus en Opleidingscentrum GO° in 2 jaar opleiden in het kwalificatiedossier Technicus Industriële koude- en klimaatsystemen.

Deze leerlingen zullen gedurende 2 jaar deelnemen aan een intensief opleidings- en stagetraject. In het eerste half jaar wordt de basis gelegd voor alle relevante technische kennis en benodigde vaardigheden, het tweede half jaar bestaat uit twee stageperiodes van elk 10 weken bij één van de bedrijven die deelnemen aan het project. In het tweede jaar zijn de studenten en bedrijven definitief aan elkaar gematched. De student volgt dan een combinatie van opleidings- en stageperiodes met vervolgens een afstudeeropdracht bij het bedrijf waar de student na de opleiding ook in dienst komt. Zodra voor het einde van 2024 voldoende bedrijven zijn gevonden om hiermee aan de slag te gaan, zullen wij begin 2025 actief gaan werven onder havo-leerlingen. De start is voorzien in schooljaar 2025/2026.

NIEUWE MEDEWERKERS BEHOUDEN

Nieuwe medewerkers behouden in de koude-, klimaat- en warmtepomptechniek

De vraag naar gekwalificeerd personeel in de koude-, klimaat- en warmtepomptechniek blijft groeien. Technologische innovaties en strengere regelgeving zorgen voor toenemende eisen aan technici in onze sector. Er wordt veel tijd en geld besteed aan het werven en opleiden van nieuwe medewerkers. Echter, uit de cijfers van Wij Techniek blijkt, dat we in de eerste twee jaar veel van deze nieuwe instromers weer kwijt raken door diverse redenen.

Onboarding programma

Een goed programma om nieuwe instroom in te werken en goed te laten landen in je bedrijf, in een zogezegd onboarding programma, helpt niet alleen om nieuw talent effectief binnen te halen, maar ook om hen te behouden en te laten groeien.

Nieuwe medewerkers staan voor een steile leercurve: zij moeten inzicht krijgen in complexe systemen, voldoen aan regelgeving en werken volgens hoge technische normen. Een goed onboarding programma biedt hen de basiskennis en -vaardigheden die ze nodig hebben om snel productief te worden. Zo kunnen nieuwe medewerkers sneller en effectiever hun werk leren, wat niet alleen de kwaliteit van hun werk verhoogt, maar ook de veiligheid bevordert. Denk daarbij ook aan de financiële ondersteuning die het O&O fonds, waar je via je cao aan afdraagt, kan bieden.

Vertrouwen en betrokkenheid

Een gestructureerd onboarding programma helpt bij het opbouwen van vertrouwen en betrokkenheid. Dit voorkomt vroegtijdig vertrek en vergroot de kans dat medewerkers zich verder verdiepen in hun vakgebied. Dankzij dit soort programma's kunnen nieuwe medewerkers sneller hun weg vinden binnen de organisatie en hun vaardigheden verder ontwikkelen, wat bijdraagt aan een duurzame werkrelatie.

Naast vakkennis en/of technische kennis en vaardigheden is het belangrijk dat nieuwe medewerkers zich welkom voelen binnen het team en de bedrijfscultuur. Een onboarding programma dat gericht is op integratie en teamvorming zorgt voor een positieve werkomgeving waarin medewerkers zich

verbonden voelen met het bedrijf en hun collega's, wat hun betrokkenheid en motivatie verder versterkt. Een goed onboarding programma is slechts het begin, het zorgt voor een snellere leercurve, hogere motivatie en een sterkere betrokkenheid bij het werk. Het versterkt ook het gevoel van trots en toewijding bij medewerkers die al in het bedrijf werken, waardoor een goed onboarding programma niet alleen de instroom vergroot, maar ook het behoud van medewerkers versterkt.

Tips voor een goed onboarding programma

Door de tips op pagina 11 toe te passen, kun je een effectief en duurzaam onboarding programma creëren dat medewerkers helpt om snel en zelfverzekerd hun plek binnen het bedrijf en de sector te vinden.

De O&O fondsen helpen hier graag bij. Hun ondersteuning helpt bedrijven om sterke onboardingprogramma's te ontwikkelen die nieuwe medewerkers zowel technisch als persoonlijk ondersteunen. Bekijk de website van jouw O&O fonds voor de mogelijkheden via:

- www.wij-techniek.nl/goed-werkgeverschap
- www.ao-metalektro.nl/thema/sterk-werkgeverschap
- www.oom.nl/hulp-en-advies
- www.technischegroothandel.org

Tip voor bedrijven die afdragen aan Wij Techniek en die echt aan de slag willen met deze zaken: neem deel aan de workshop 'De kracht van een sterke start' van Wij Techniek via:

- www.wij-techniek.nl/goed-werkgeverschap/workshop-de-kracht-van-een-sterke-start

TIPS VOOR EEN GOED ONBOARDING PROGRAMMA

1. Begin op tijd!

- **Start vóór de eerste werkdag:** Stuur alvast een welkomspakket met informatie over het bedrijf, de cultuur en praktische informatie.
- **Voorzie de juiste materialen:** Zorg ervoor dat toegang tot software, werkmateriaal, bedrijfskleding en PBM's op orde zijn, voordat de nieuwe medewerker begint.
- **Duidelijke verwachtingen:** Verstrek informatie over het inwerkprogramma, de verwachte trainingen en het ontwikkeltraject, zodat de medewerker precies weet wat er op hem of haar afkomt.

2. Zorg voor een warm welkom en persoonlijke introductie

- **Mentor of buddy-systeem:** Wijs een ervaren collega aan als mentor of buddy die kan helpen met vragen en ondersteuning biedt in de eerste maanden.
- **Introductiedag:** Plan een dag waarop nieuwe medewerkers kennismaken met het team, de werkplek en de belangrijkste bedrijfswaarden. Dit creëert een gevoel van welkom en hoort bij een positieve eerste indruk.
- **Eerste gesprekken:** Laat leidinggevenden of HR tijd nemen voor persoonlijke gesprekken om de doelen, wensen en behoeften van de nieuwe medewerker te begrijpen.

3. Zorg dat je het benodigde opleidingsprogramma geregeld hebt

- **Technische kennis en vaardigheden:** Zorg voor een duidelijk schema met trainingsmodules, zoals F-gascertificering, veiligheid, en vakkennis over koude- en klimaattechniek.
- **Gebruik van ondersteuning door je O&O fonds:** Maak gebruik van externe trainingsmogelijkheden en financiële ondersteuning van bijvoorbeeld Wij Techniek om de kwaliteit en diepgang van het leertraject te waarborgen.
- **Praktijkgerichte sessies:** Plan hands-on trainingen en praktijkopdrachten die aansluiten op de dagelijkse werkzaamheden, zodat de nieuwe medewerkers hun kennis direct kunnen toepassen.

4. Introduceer bedrijfscultuur en teamwaarden

- **Waarden en normen:** Leg de nadruk op de kernwaarden van het bedrijf en hoe deze tot uiting komen in het dagelijks werk.
- **Teambuilding activiteiten:** Organiseer sociale activiteiten of teamlunches, zodat nieuwe medewerkers zich op hun gemak voelen en verbonden raken met het team.
- **Regelmatige check-ins:** Bespreek regelmatig met de nieuwe medewerker hoe het gaat, en geef hen ruimte om vragen te stellen en feedback te geven.

5. Stel heldere doelen en verwachtingen

- **Doelstellingen voor de eerste maanden:** Maak concrete doelstellingen voor de eerste weken en maanden, zodat de medewerker weet waar hij of zij naartoe werkt.
- **Regelmatige evaluaties:** Houd de voortgang bij en plan regelmatige feedbackmomenten om de prestaties te evalueren en bij te sturen waar nodig.
- **Groei- en ontwikkelmogelijkheden:** Bespreek mogelijkheden voor verdere ontwikkeling en certificeringen op langere termijn, om de medewerker gemotiveerd en betrokken te houden.
- **Duurzame inzetbaarheid:** Bespreek regelmatig met medewerkers hoe zij zich op lange termijn kunnen ontwikkelen, zodat ze niet alleen starten met een goede basis, maar ook toekomstperspectief zien in hun rol.

7. Evalueer en optimaliseer het onboarding programma

- **Feedback van nieuwe medewerkers:** Vraag na de eerste drie maanden om feedback over het onboarding programma om te zien wat werkte en wat verbeterd kan worden. Wat viel je nieuwe medewerker op in zijn of haar eerste maanden bij jouw bedrijf? En sta open voor het antwoord.
- **Aanpassing en flexibiliteit:** Pas het programma aan op basis van feedback en veranderende behoeften binnen het bedrijf of de sector.
- **Betrekken van leidinggevenden en HR:** Zorg ervoor dat het hele team, inclusief leidinggevenden en HR, betrokken is bij het proces en inzicht heeft in hun rol binnen onboarding.

MICHELLE HOOGSTEEN

NVKL Communicatiemanager
Marketing, Communicatie en Events

E: Michelle@nvkl.nl
T: 06 27 34 57 51

Promotie van de sector

In het afgelopen halve jaar heeft de projectgroep veel ondernomen. Van strategieën tot projecten en van campagnes tot acties. Denk bijvoorbeeld aan de 'Coolest Contest' quiz op Facebook, waarmee we monteurs op een leuke manier aan onze branche verbonden. Via deze quiz op Facebook konden deelnemers prijzen winnen door juiste antwoorden in te dienen. Uiteindelijk kregen we 205 inzendingen binnen en veel nieuwe inschrijvingen voor onze nieuwsbrief. Daarnaast zorgde de jaarlijkse 'Coolest Job' voor monteurs ook ditmaal voor veel enthousiasme. In de drie categorieën (meest enthousiaste, mooiste en meest originele foto) werden leuke prijzen uitgereikt, wat opnieuw positieve reacties opleverde vanuit de branche.

Kies voor Koudetechniek campagne

Het binden van nieuwe talenten blijft een belangrijk focuspunt. NVKL heeft de afgelopen maanden gewerkt aan de "Kies voor Koudetechniek" campagne, gericht op jongeren en zij-instromers. Volgend jaar wordt dit platform uitgebreid tot een volledige website. De nieuwe branding - met een frisse huisstijl en logo - zal ongetwijfeld veel bekijks trekken. Op deze manier geven wij zij-instromers en nieuw talent een eigen omgeving die altijd voorzien is van de meest recente en relevante informatie. Ook werden er, onder andere voor de campagne, opnames en foto's gemaakt bij de vier grootste mbo-scholen, wat resulteerde in mooi nieuw promotiemateriaal. Daarnaast worden er volop foto's en beelden geschoten op diverse locaties van klanten van leden. Zo laat NVKL de diversiteit van de koudetechniek zien.

UPDATE MARKETING COMMUNICATIE

"Projectgroep MC&E houdt zich bezig met het ontwikkelen en uitvoeren van strategieën en promotiemiddelen en vergroot zo de zichtbaarheid van NVKL en de sector"

Online zichtbaarheid

Advertentiecampagnes op sociale media, gericht op specifieke doelgroepen, versterkten dit jaar nog meer de zichtbaarheid van NVKL, erkende installateurs en het vak koudetechniek. Op social media bereikte NVKL een groei in volgers, met name op LinkedIn, waar het aantal steeg van 3250 naar 3625. Door het optimaliseren van ons social media plan wil de projectgroep de komende jaren nog meer impact maken, met aandacht voor de juiste doelgroepen en content.

Update promotiemiddelen

Daarnaast zijn er weer diverse communicatiemiddelen uitgerold en geüpdatet, zoals: mbo- en hbo-landkaarten, infobladen en digitale content, waarmee we vaktechnische informatie zoals de herziene F-gassenverordening overzichtelijk presenteren. NVKL heeft haar zichtbaarheid het afgelopen halve jaar verder vergroot door regelmatig bij te dragen aan vakbladen en media-uitingen, en werd dit jaar ook benaderd door nationale media zoals NU.nl, AD en de NOS.

ALËNA IVANOVA

NVKL Communicatiemanager
Marketing en Communicatie

E: Alena@nvkl.nl
T: 06 33 05 83 26

SAVE THE DATE NVKL JUBILEUMFEEST

 Avondprogramma

 13 juni 2025

 Hilversum

In 2025 bestaat NVKL 75 jaar en dit jubileum zal groots gevierd worden!
Zet de datum alvast in je agenda, meer informatie volgt in januari.

UPDATE EVENTS

De agenda voor de eerste helft van 2025 is inmiddels al goed gevuld. NVKL heeft weer een drukke planning met diverse beurzen, events, ontbijtsessies en meer! Bekijk het overzicht en zet deze data alvast in je agenda. NVKL houdt je via de tweewekelijkse nieuwsbrief en socialmediakanalen op de hoogte over programma's en aanmelding.

Agenda eerste helft 2025

januari

30 Ontbijtsessie Leiderschap

februari

5 Online themabijeenkomst HR
12 Köldfest Den Bosch

maart

13 Bijeenkomst fabrikanten en leveranciers
18 Themabijeenkomst KANS Digitalisering
24 Week van het Vakmanschap
28 Techniek Carrièrebeurs
29 Techniek Carrièrebeurs dag 2

april

3 Doe Dag Zoetermeer OnStage
10 Cooling Matters
22 Kringbijeenkomst Dordrecht

mei

8 Kringbijeenkomst Noord
21 Kringbijeenkomst Utrecht
27 Kringbijeenkomst Zuid

juni

4 Green Heating Solutions beurs
5 Green Heating Solutions beurs dag 2
13 NVKL Jubileumevent
19 KNVvK Koudecongres
26 Online themabijeenkomst: F-gassenupdate

TERUGBLIK COOLING MATTERS

File op het stroomnet

Op 26 september 2024 vond de derde editie van het Cooling Matters event plaats bij Aeres Tech Productions in Ede. Het thema van de middag was 'Netcongestie: file op het stroomnet'. Een achttal sprekers nam ons mee in de ontwikkelingen van dit actuele onderwerp. Dit leidde tot boeiende discussies tussen de aanwezige leden.

Netwerkplein

Op het event was ook een netwerkplein ingericht waarop onze sponsors hun bedrijf konden uitlichten. De sponsors die dit event mede mogelijk hebben gemaakt, zijn: Benegas, Bitzer, Carrier, Celsis en Delta Technics. Hartelijk dank voor jullie bijdrage en deelname op het netwerkplein.

De middag werd geopend door NVKL-directeur Coen van de Sande en na een korte introductie van het programma konden we beginnen.

Uitgebreid programma

De volgende 8 sprekers gaven nader invulling aan het programma rondom het thema netcongestie

- **Annemiek Hautvast**, programmadirecteur netcongestie ministerie van Klimaat en Groene Groei
- **Jeroen Neefs**, directeur Energy Storage NL
- **Steven Lobregt**, directeur Sparkling Projects
- **Theo Vlieg**, commercieel directeur RBK Food Projects
- **Tom Groot**, country manager Guntner Benelux
- **Jelle Blekxtoon**, business development manager internationaal Elektrolyser Makers Platform
- **Richard van Driel**, innovatie specialist Van Kempen Koudetechniek
- **Kevin Konhuurne**, docent Opleidingscentrum GO*

Inspirerende talks

Annemiek Hautvast was de eerste spreker deze middag en stelde gelijk een interessante vraag: "Wie weet wat netcongestie nou precies is?", waarop ruim de helft van de aanwezigen zijn of haar hand opstak. Jeroen Neefs vertelde ons over de noodzaak van energieopslag. Na een korte introductie over de brancheorganisatie Energy Storage NL, gingen we in op de vraag 'Wat is energieopslag?'. Steven Lobregt nam het stokje over van Jeroen en ging in op het flexibel maken van de energievraag en welke rol elektrotechniek hierin speelt. Vervolgens kaartte Theo Vlieg het onderwerp 'Energieoptimalisatie in de koudetechniek' aan, en dan voornamelijk in de foodindustrie.

Na de pauze startte Tom Groot het gesprek over de opmars van de bekendheid van netcongestie. Vijf jaar geleden was niemand er nog mee bezig. Medio 2024 is het thema hartstikke relevant. Jelle Blekxtoon vertelde ons over de mogelijkheden van waterstof bij verduurzaming. Want verduurzaming kost geld, is complex en vraagt tijd. Maar als je niets doet, kost het uiteindelijk nog meer. Richard van Driel vertelde ons over Energy Balancing, hoe zijn bedrijf er al mee bezig is en hoe het kan helpen netcongestie tegen te gaan. Energy Balancing is het optimaal gebruik maken van de door jezelf opgewekte energie. Met een handig plaatje laat Richard zien hoe het werkt. Kevin Konhuurne vertelde ons over het slim opslaan van energie door middel van accu's, thermische opslag en zwaartekracht. Een nieuwe invalshoek die deze middag nog niet eerder was benoemd.

NVKL kijkt terug op een succesvolle middag!

Cooling Matters 2025

Op 10 april 2025 vindt de volgende editie van het Cooling Matters event plaats. Zet deze datum dus alvast in je agenda!

TERUGBLIK MONTEURSDAG

Koude- en klimaattechniek

Op 1 oktober heeft de eerste Monteursdag koude- en klimaattechniek plaatsgevonden. Deze dag stond daarbij helemaal in het teken van onze branche en de aanstaande koudemiddelentransitie. De dag was onderdeel van een reeks monteursdagen, aangeboden door Wij Techniek. 60 monteurs namen deel aan het programma op 1 oktober, georganiseerd in Burgers' Zoo in Arnhem.

Kick-off 1 oktober

Ongeveer 60 monteurs werden in het plenaire deel bijgepraat door Coen van de Sande (NVKL) en Harald van der Bol (RWS), onder leiding van dagvoorzitters Rens de Jong en Theo Ockhuijsen, over de nieuwe F-gassenverordening en de gevolgen voor de monteurs. Miranda Groot Zwaaftink (NVKL) en Wim de Leeuw (NVKL) gingen, met behulp van een aantal live demonstraties, nader in op het belang van werken met brandbare koudemiddelen.

Workshops

Na het plenaire deel volgde elke monteur zijn of haar individuele programma en volgde 3, uit een keuze van 6 workshops, over uiteenlopende onderwerpen. Deze werden uitgevoerd door Opleidingscentrum GO°. Daarbij zat ook een loopbaanworkshop, aangeboden door de vakbonden.

Burgers' Zoo

Aan het einde van de dag, na de plenaire afsluiting, kon nog een kijkje achter de schermen worden genomen bij de indrukwekkende koude- en klimaatinstallaties van Burgers' Zoo. Natuurlijk was er ook tijd om te netwerken. Met veel informatie, extra kennis en een opleidingsvoucher van €500 verlieten de aanwezigen na het dinerbuffet de dierentuin.

Met dank aan de inzet van de organisatoren, kunnen we spreken van een geslaagde eerste editie!

TERUGBLIK REGIOBIJEENKOMSTEN

Het land door

Traditiegetrouw heeft NVKL dit najaar een vijftal regiobijeenkomsten georganiseerd om nieuwe ontwikkelingen in de branche met de leden te delen en te bespreken. Er waren bijeenkomsten op locatie in Eindhoven, Zwolle, Haarlem en Dordrecht. Voor diegenen die daar niet bij konden zijn, is er ook een online bijeenkomst gehouden.

Actuele thema's

De nadruk van deze serie regiobijeenkomsten lag op de nieuwe certificering voor personen voor het werken met koudemiddelen. Deze wordt aangepast naar aanleiding van de nieuwe F-gassenverordening, die eerder dit jaar in werking trad. Voordat dit aan de orde kwam, waren er algemene mededelingen, over de algemene ledenvergadering van 6 december en een verzoek om deel te nemen aan het ledentevredenheidsonderzoek. Ook ging directeur Coen van de Sande in op enkele ontwikkelingen in de branche, zoals de cao, de beschikbaarheid van F-gassen, het tekort aan vakmensen en de samenwerking van NVKL met andere spelers in de sector.

Vervolgens werd door een medewerker van Rijkswaterstaat een update gegeven van de totstandkoming en de implementatie van de F-gassenverordening. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (voorheen Economische Zaken en Klimaat) is weliswaar verantwoordelijk voor het Nederlands beleid rondom F-gassen, maar Rijkswaterstaat staat in opdracht van het ministerie aan de lat waar het gaat om onderdelen van de implementatie van de Europese F-gassenverordening, waaronder de certificering.

Update certificering

Na deze uitleg door Rijkswaterstaat ging het NVKL-bureau wat dieper in op de nieuwe certificering voor personen, die in september 2025 in zal gaan. Zo komen er Europa-breed certificaten bij voor CO₂ en ammoniak, en komen F-gassen en koolwaterstoffen in één certificaat.

Ook komt er een hercertificering, die personen met een certificaat elke 7 jaar moeten doen. Vanaf maart 2029 dient iedereen – ook personen die nu al een certificaat hebben – volgens het nieuwe systeem te zijn gecertificeerd.

Project “Leren en ontwikkelen voor een duurzame (koudemiddelen)transitie”

Ook het project “Leren en ontwikkelen voor een duurzame transitie” werd tijdens de bijeenkomst toegelicht. Middelpunt van dit project – waarvoor subsidie is toegekend door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid – is een leerplatform waarmee personen kennis en kunde kunnen opdoen over het leukvrij en veilig werken met koudemiddelen, ter voorbereiding op het examen. Tenslotte werd ingegaan op wat dit betekent voor huidige opleidingen. Voor de nieuwe certificering moeten er voldoende praktijklocaties zijn en apparaten waaraan de kandidaten kunnen werken. We zien allemaal dat het om een groot aantal mensen gaat die ge(her)certificeerd zullen worden, de procedures en apparatuur moeten er zijn. Ook zal het kwalificatiedossier en praktijklocaties van sommige mbo-opleidingen moeten worden aangepast of uitgebreid.

Het waren vijf nuttige (en gezellige!) bijeenkomsten waar ook ruimte was voor een hapje en een drankje en – naast de presentaties van het NVKL-bureau - ook veel gesprekken tussen leden onderling.

TERUGBLIK ALV

Een bevlogen jaar

Op 6 december vond de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van NVKL plaats op een bijzondere locatie! Zo waren wij te gast bij Remeha in Apeldoorn, waar we een uniek kijkje kregen in de grootste warmtepompfabriek van Nederland. De middag werd afgetrapt met een lunch, waarna het NVKL-bestuur een update gaf over alle lopende zaken en de begroting voor volgend jaar presenteerde.

Inhoudelijk programma

De projectgroepen Techniek Veiligheid en Milieu, Onderwijs en Arbeidsmarkt, KANS en Marketing, Communicatie en Events blikten terug op het huidige jaar en keken vooruit naar de plannen voor 2025. Daarbij werden de hoogtepunten van 2024 en ambities voor het komende jaar benoemd. Na het plenaire deel werden de leden opgedeeld in drie groepen en werden zij door medewerkers van Remeha rondgeleid op de startlocatie. De leden bezochten hierbij meerdere ruimtes in het gebouw, waaronder het lab! Hierna reisde het gezelschap af naar een tweede locatie voor een bezoek aan de grootste warmtepompfabriek van Nederland.

NVKL-leden bezoeken grootste warmtepompfabriek van Nederland

Deze fabriek werd in augustus 2023 geopend. Toenmalige ministers Hugo de Jonge en Rob Jetten waren bij deze opening aanwezig. In deze warmtepompfabriek liepen vorig jaar nog 50.000 hybride warmtepompen van de band. Rutger van Halteren (Remeha) vertelde ons dat de fabriek de capaciteit heeft om 140.000 warmtepompen te maken in een jaar tijd. De realisatie van deze productiecapaciteit is een belangrijke voorwaarde voor het versnellen van de energietransitie. De NVKL-leden liepen vol bewondering door de enorme fabriek en kregen de gelegenheid om vragen te stellen. Vol inspiratie en gespreksstof werd de middag afgesloten met de gezellige netwerkborrel. Het was een geslaagde bijeenkomst en een mooi moment om gezamenlijk het jaar af te sluiten.

Warmtepompfabriek

remeha

HERZIENE F-GASSENVERORDENING: DE BELANGRIJKSTE WIJZIGINGEN

Update 2024

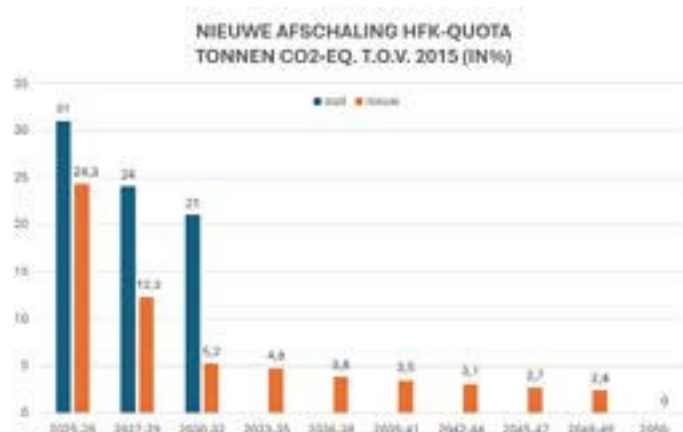
Het afgelopen jaar stond in het teken van de herziene F-gassenverordening. Deze Europese wet heeft als hoofddoel om klimaatverandering als gevolg van F-gasemissies zo klein mogelijk te houden. De derde versie van de F-gassenverordening (EU 2024/573) is in maart van dit jaar ingegaan in alle EU-lidstaten, waaronder Nederland. Naast de publicatie en het in werking treden van de F-gassenverordening, zijn - en worden - er een aantal uitvoeringsverordeningen gepubliceerd, waarin bepaalde zaken worden verduidelijkt en uitgewerkt. We nemen je mee in de belangrijkste wijzigingen, zodat jij je optimaal kunt voorbereiden op de koudemiddelentransitie.

Focus op veiligheid en (her)certificering

Het voorkomen van de uitstoot van F-gassen staat nog steeds voorop. Een belangrijk aanvullend doel is veilig werken met alternatieve ('natuurlijke') koudemiddelen (ammoniak, CO₂ en koolwaterstoffen). Het is zeer belangrijk dat de monteur zich bewust is van de mogelijke risico's en hoe hij of zij deze zo veel mogelijk beperkt. De grootste verandering in de herziene verordening is dan ook de certificering voor personen en bedrijven voor het werken met alternatieve koudemiddelen. Voor het werken met F-gassen was dit al verplicht, maar nu komen daar - vanaf september 2025 - deze alternatieve koudemiddelen bij. Daarnaast gaat er een hercertificering gelden, waarbij monteurs iedere zeven jaar moeten aantonen dat hun kennis op peil is. Personen die nu al gecertificeerd zijn, moeten vóór 12 maart 2029 voor het eerst zijn gehercertificeerd, en daarna om de zeven jaar. Je leest hier meer over in de update certificering op pagina 22.

Sterke aanscherping F-gasquotum en productverboden

Het F-gasquotum - de hoeveelheid ongebruikte F-gassen die jaarlijks in de Europese handel mag worden gebracht - wordt in vergelijking met de vorige verordening nog sterker afgeschaald en gaat uiteindelijk in 2050 naar nul. Dat is in sommige gevallen al te merken aan de beperkte beschikbaarheid van bepaalde hoog GWP (Global Warming Potential) F-gassen en dat zal de komende jaren vermoedelijk toenemen.

Een aanscherping is ook te zien bij de productverboden. Dat zijn bepalingen waarbij er een maximum GWP wordt aangegeven voor het in de handel brengen van een bepaalde toepassing. Bijvoorbeeld: Vanaf 1 januari 2027 mogen lucht/water splitsystemen die een vermogen hebben tot 12 kW en die F-gassen bevatten met een GWP van 150 of hoger, niet meer in de handel worden gebracht in de Europese Unie. Ook mogen voor sommige toepassingen in de toekomst helemaal geen F-gassen meer worden gebruikt.

Meer informatie over deze - voor de koude- en klimaattechniek - belangrijke Europese wet is te vinden op www.nvkl.nl/f-gassenverordening.

SPEEL IN OP DE VERANDERENDE WET- EN REGELGEVING

Het afgelopen decennium zijn er grote veranderingen doorgevoerd op basis van gewijzigde milieuwetgeving. Deze veranderingen betreffen voornamelijk de overstap van synthetische naar alternatieve koudemiddelen. Door deze ontwikkeling zijn installaties complexer geworden. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door extra te nemen veiligheidsmaatregelen bij brandbare en/of giftige koudemiddelen (zoals ammoniak en koolwaterstoffen) en anderzijds hogere werkdrukken bij CO₂.

Natuurlijke koudemiddelen-certificering ACB

Monteurs beschikken vaak over een persoonscertificaat om veilig te kunnen werken met alternatieve koudemiddelen. Hiervoor hadden we in Nederland van 2016 tot 2022 de ACK-certificering. Deze is in 2023 vervangen door de ACB-certificering. Hierbij staat ACB voor Ammoniak, CO₂ en Brandbaar. Op dit moment staan we aan de vooravond van een nieuwe fase wat certificering betreft. Alternatieve koudemiddelen vallen namelijk ook onder de nieuwe Europese F-gassenverordening (EU 2024/573), waar het gaat om certificering. Concreet betekent dit dat zowel bedrijven als personen die werken met alternatieve koudemiddelen hiervoor gecertificeerd moeten zijn. Het werken met natuurlijke koudemiddelen brengt beheersbare veiligheidsrisico's met zich mee. Vanuit de Arbowetgeving is de werkgever verplicht zijn werknemers op de hoogte te stellen van de betreffende risico's en dient men geïnstrueerd te worden. Een manier om hieraan te voldoen, is het laten behalen van één of meerdere certificaten uit de huidige ACB-certificering. De nieuwe certificering ziet er anders uit dan de huidige natuurlijke koudemiddelen certificering. De brandbare koudemiddelen zijn als koolwaterstoffen opgenomen in de A1 en A2 certificering. Certificaat B is voor CO₂ en certificaat C voor ammoniak.

In onderstaande tabel vind je de gelijkwaardigheid van oude/huidige en nieuwe certificaten.

Certificaat	Inhoud nieuw certificaat per sep 2025	Gelijkwaardig (al behaalde in CRT geregistreerde certificaten tot en met augustus 2025)
A1	F-gas + koolwaterstoffen	F-gas cat. I + ACK-K of ACB-B1/B2
A2	F-gas + koolwaterstoffen (tot 3 kg of 6 kg hermetisch)	F-gas cat. I of II + ACK-K of ACB-B1/B2/B3
B	CO ₂	ACK-C of ACB-C1 of ACB-C2
C	Ammoniak	ACK-A of ACB-A1
D	Alleen terugwinnen F-gas (tot 3 kg of 6 kg hermetisch)	F-gas cat. III
E	Alleen lekcontrole F-gassystemen (zonder openen circuit)	F-gas cat. IV

BEN JIJ ER KLAAR VOOR?

Voer een Taak Risico Analyse uit

Door de toenemende veiligheidsrisico's bij het werken met natuurlijke koudemiddelen is het belangrijk dat de sector zich bewust wordt dat dit soms een andere aanpak van de werkzaamheden met zich meebrengt. Er dient meer nadruk gelegd te worden op veilig werken. Concreet betekent dit dat monteurs bijvoorbeeld eerst een Taak Risico Analyse (TRA) uit moeten voeren voordat zij hun werkzaamheden mogen starten. Afhankelijk van de uitkomst van deze TRA moeten acties worden uitgevoerd, zoals het afzetten van het werkgebied en het informeren van de omgeving met betrekking tot de aard van de uit te voeren werkzaamheden.

De verwachting is dat het grootste deel van de installaties die nu nog werken met F-gassen op relatief korte termijn vervangen worden door een koolwaterstof als koudemiddel. Producenten van apparatuur maken hier veelal de keuze voor zuivere propaan (R290). Door het hieraan gekoppelde explosiegevaar roept dit veel vragen op. Gelukkig zijn we als Nederland koploper daar waar het de toepassing van alternatieve koudemiddelen betreft en hebben pioniers de afgelopen vijftien jaar al de nodige kennis en kunde vergaard. Deze wordt nu ingezet om te komen tot een praktische certificering. Iedereen die zich bezighoudt met koudemiddelhandelingen zal hier uiteindelijk mee te maken krijgen.

Bereid je voor op de koudemiddelentransitie

Vanaf september 2025 zal opgeleid en geëxamineerd worden volgens het nieuwe systeem. Dat lijkt nog ver weg, maar NVKL is al meer dan een jaar bezig met de voorbereidingen. De branche heeft nauw contact met Rijkswaterstaat en het ministerie van Klimaat en Groene Groei over deze aankomende veranderingen. In afstemming met Rijkswaterstaat zijn er afspraken gemaakt met de drie exameninstellingen STEK, STE en PBNA over de aanstaande uitrol. Zij zullen deelnemen aan een gezamenlijke examencommissie (GEC). Vanuit deze GEC wordt gezorgd dat overal op een gelijkwaardige manier examen kan worden gedaan. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt met een gemeenschappelijke itembank met examenvragen en -opdrachten. Ook met de opleiders en de ROC's zijn al gesprekken gevoerd om hen vanaf het begin mee te nemen in de nieuwe vereisten.

Ik ben al in het bezit van een certificaat

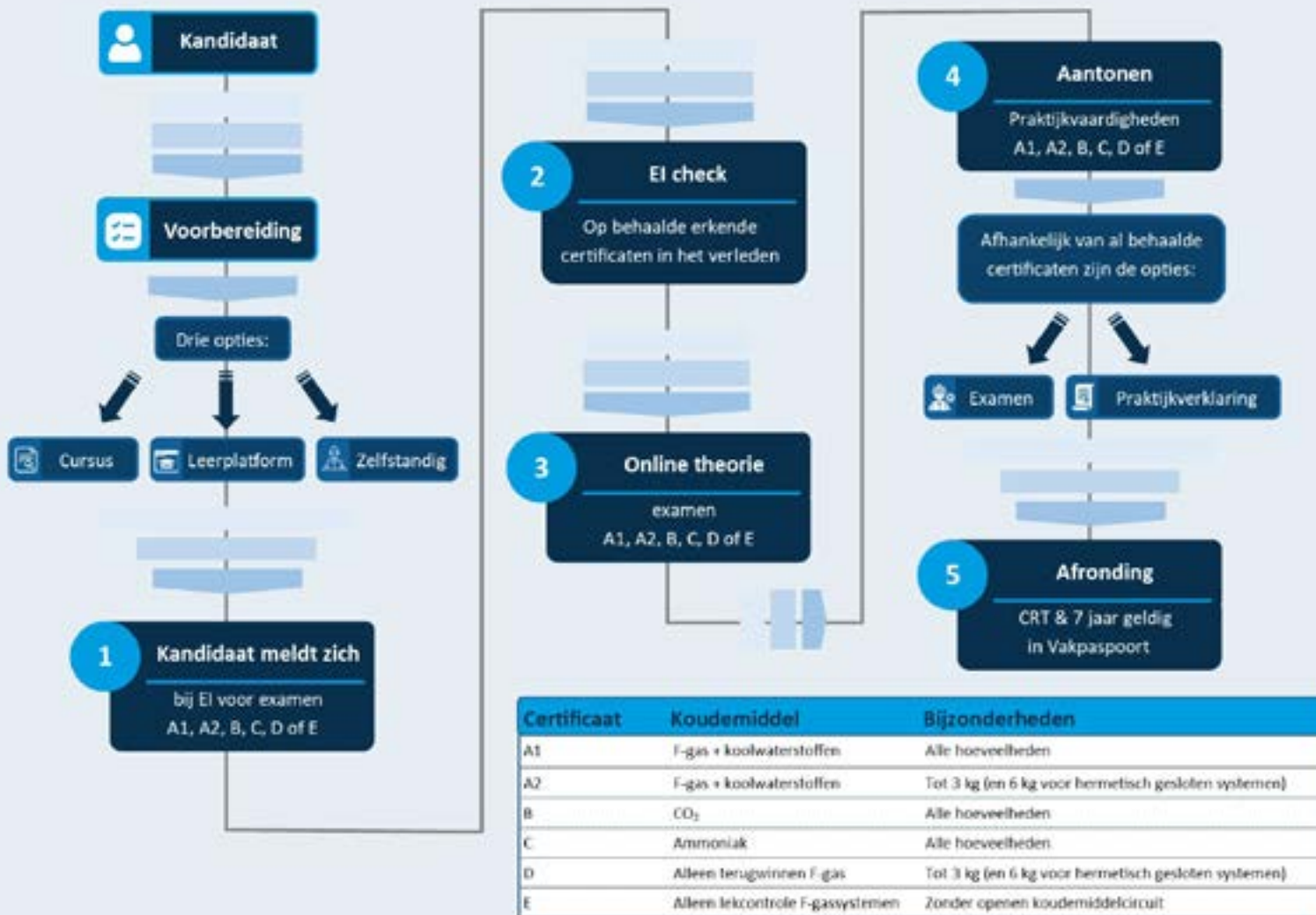
Iedereen die nu een F-gassencertificaat heeft, moet een nieuw certificaat halen. Als je nog een vakbekwaamheidsbewijs voor alternatieve koudemiddelen hebt, moet je ook een nieuw certificaat halen. Dit nieuwe certificaat is voortaan zeven jaar geldig. In de nieuwe certificering is dat een A1 (F-gassen plus koolwaterstoffen (alle hoeveelheden) of een A2 (F-gassen plus koolwaterstoffen tot 3 kg (en 6 kg voor hermetisch gesloten systemen), een B certificaat voor CO₂ en een C certificaat voor Ammoniak (beide alle hoeveelheden). F-gassen en koolwaterstoffen zijn dus voortaan gecombineerd. Wanneer je wat moet doen, is voor iedereen anders. Heb je al een certificaat op zak, dan blijft dat geldig tot en met 11 maart 2029. Voor die tijd moet je dus een nieuw certificaat halen. De geldigheid van je huidige certificaat bepaalt of je nog een praktijkexamen moet doen, of dat je met een praktijkverklaring kunt aantonen dat je de praktijkvaardigheden beheerst. Het theorie-examen moet altijd afgelegd worden voor elk koudemiddel waar je mee werkt.

Ik ben nog niet in het bezit van een certificaat

Ben je nieuw in het werken met een bepaald koudemiddel? Dan moet je een theorie- én praktijkexamen afleggen voor het koudemiddel waar jij mee werkt. Zolang je niet in het bezit bent van een certificaat, mag je niet zelfstandig koeltechnische handelingen verrichten.

Over de exacte route per situatie moeten de afspraken nog goed worden vastgelegd, maar in de infographic kun je al zien hoe de route ongeveer gaat lopen.

ROUTE PER 1 SEPTEMBER 2025

Hoe kun jij je voorbereiden op de certificering?

Om met F-gassen te mogen werken geldt nu ook al de verplichting om een erkend persoonscertificaat op zak te hebben. Werk je nu al met alternatieve koudemiddelen of ga je hier binnenkort mee werken, en mis je de benodigde kennis en kunde? Zorg dan dat je vakbekwaam bent en volg een opleiding of cursus! Je leert dan hoe je veilig en verantwoord met deze brandbare, giftige of verstikkende koudemiddelen kunt werken. Veilig werken voor mens, maatschappij en milieu staat daarbij voorop. Heb je nog geen vakbekwaamheidsbewijs, zorg dan dat je deze alvast in de huidige vorm hebt behaald! In dat geval hoef je straks alleen nog maar de theorie te doen. Wil je volgend jaar al snel examens doen? Bereid je dan tijdig voor. Je kunt via het online leerplatform van NVKL, dat nu in ontwikkeling is, theoretische kennis opdoen om je op het theorie-examen voor te bereiden. Het streven is om dit leerplatform in de zomer van 2025 te lanceren.

Zorg dat je tijdig start!

Je kunt je voorbereiden via het online leerplatform, een examentraining, een complete vakopleiding, een cursus, incompany trainingen of toolboxmeetings bij je werkgever, of op een andere manier die voor jou werkt. Een cursus volgen is niet verplicht, maar absoluut wenselijk voor nieuwkomers in het vak. Kijk op www.nvkl.nl/f-gassen wanneer de opleiders beginnen met de nieuwe opleidingen. Bij de meeste opleiders kun je je opleiding of cursus afsluiten met een examen op de laatste dag. NVKL raadt bedrijven die dit voor hun medewerkers gaan organiseren aan om tijdig na te denken over een planning die haalbaar en uitvoerbaar is.

UPDATE CERTIFICERING

Certificering voor werken met koudemiddelen

In het vorige magazine werden al een aantal zaken uitgelicht over de nieuwe koudemiddelcertificering voor personen in de herziene F-gassenverordening. We wachtten toen nog op aanvullende wetgeving (een uitvoeringsverordening) van de Europese Commissie, over de minimale vereisten voor de certificering. Op basis daarvan wordt de certificering in de lidstaten opgezet. Die uitvoeringsverordening is een paar maanden geleden – in september – gepubliceerd. We weten nu waaraan de certificering voor personen in ieder geval moet voldoen. In september 2025 moet de overheid aan de Europese Commissie laten weten hoe de het certificeringsproces eruit ziet. Op dat moment moet alles dus gereed zijn, want vanaf dan worden de examens 'nieuwe stijl' afgenomen. Rijkswaterstaat is vanuit de overheid verantwoordelijk voor het vormgeven van de nieuwe certificering. NVKL – zowel het bureau als meerdere lidbedrijven – is al ruim een jaar zeer actief bezig met het ondersteunen van Rijkswaterstaat hierin.

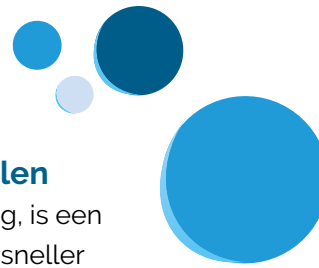
Certificaten

Zoals we al wisten, komt er naast EU-brede certificering voor personen voor het werken met F-gassen, ook certificering voor het werken met koolwaterstoffen, CO₂ en ammoniak. Zoals je kunt zien in de tabel, zitten F-gassen en koolwaterstoffen in dezelfde categorie (A1 voor alle systemen, A2 voor de kleine systemen). Dat betekent dat je vanaf september 2025 niet meer gecertificeerd kunt worden voor alléén F-gassen, maar dat koolwaterstoffen erbij zitten. CO₂ (certificaat B) en ammoniak (certificaat C) hebben elk één categorie, daar wordt geen onderscheid gemaakt in grootte. Tenslotte zijn er certificaten voor het alleen terugwinnen van F-gas uit kleine systemen (certificaat D) en het uitsluitend uitvoeren van lekcontrole aan F-gas systemen, zonder in te breken in het koudemiddelcircuit (certificaat E).

In onderstaande tabel vind je de nieuwe indeling van certificaten nu dat de uitvoeringsverordening is gepubliceerd.

Certificaat	Koudemiddel	Bijzonderheden
A1	F-gas + koolwaterstoffen	Alle hoeveelheden
A2	F-gas + koolwaterstoffen	Tot 3 kg (en 6 kg voor hermetisch gesloten systemen)
B	CO ₂	Alle hoeveelheden
C	Ammoniak	Alle hoeveelheden
D	Alleen terugwinnen F-gas	Tot 3 kg (en 6 kg voor hermetisch gesloten systemen)
E	Alleen lekcontrole F-gassystemen	Zonder openen koudemiddelcircuit

UPDATE CERTIFICERING

Inzet NVKL

NVKL heeft er bij de Europese Commissie op aangedrongen dat het beter zou zijn als F-gassen en koolwaterstoffen gescheiden zouden blijven, omdat niet alle monteurs met beide soorten koudemiddel werken. Aanvankelijk wilde de Europese Commissie één certificaat met alle koudemiddelen erin. Dat zou dus betekenen dat monteurs die met koudemiddelen werken gecertificeerd zouden moeten zijn voor alle koudemiddelen, inclusief CO₂ en ammoniak, ook als ze hier helemaal niet mee werken. Mede dankzij inzet van AREA – de Europese koepel waar we als NVKL zeer actief lid in zijn – is dat gelukkig voorkomen.

Geldigheid bestaande certificaten

Er zijn in Nederland vele duizenden mensen met een geldig F-gassencertificaat. Deze staan geregistreerd in het Centraal Register Techniek (CRT). Die certificaten hoeven met de komst van een nieuwe certificering natuurlijk niet meteen de prullenbak in. De certificaten blijven geldig volgens de voorwaarden waaronder ze zijn uitgegeven, met één belangrijk punt om te vermelden: op 12 maart 2029 – 5 jaar na het ingaan van de nieuwe verordening – moet iedereen die met koudemiddelen werkt, een van de nieuwe certificaten (zie de tabel) in bezit hebben. De oude certificaten (de EU-brede certificaten F-gas cat. I, II, etc., en ook de Nederlandse certificaten ACK/ACB) zijn vanaf dan niet meer geldig.

Hercertificering

Wat ook verandert met de nieuwe verordening, is dat men voortaan elke 7 jaar gehercertificeerd dient te worden. Dat betekent een theoretische toets en een praktijkverklaring, waarin door de werkgever wordt aangetoond dat de houder van het certificaat de handelingen waar het om gaat regelmatig heeft uitgevoerd. Dat kan dan onder meer met kopieën van werkbonnen worden aangetoond. Hoe deze praktijkverklaring er precies uit gaat zien, moet nog door de overheid worden vastgesteld. De periode tot 12 maart 2029 is een overgangperiode, omdat de mensen die nu al gecertificeerd zijn, overgaan naar het nieuwe systeem.

Beschikbaarheid koudemiddelen

Naast veranderingen in de certificering, is een belangrijk punt in de verordening het sneller verminderen van de quota, de hoeveelheid maagdelijk F-gas dat jaarlijks in de handel mag worden gebracht in de EU. Deze quota worden de komende jaren sterk afgeschaald, met een totaal verbod op het nieuw op de markt zetten van F-gassen in 2050. Ver vóór 2050 zal de beschikbaarheid van F-gassen dus al drastisch afnemen. Het is belangrijk dat de eindgebruikers van de installatie hier ook van op de hoogte worden gesteld, zodat ze samen met de installateur de juiste keuzes voor de toekomst kunnen maken. Op de NVKL-website is een infoblad beschikbaar, dat aan de klant kan worden gegeven. De belangrijkste boodschap is dat F-gas – zeker gerecycled of geregenereerd – weliswaar in veel gevallen beschikbaar zal blijven, maar de prijs zal waarschijnlijk sterk stijgen (en is de afgelopen jaren al sterk gestegen). Het is op de korte termijn misschien goedkoper om een installatie met F-gassen aan te schaffen, maar als je kijkt naar de levensduur kan dat over een paar jaar heel anders uitpakken, omdat een koudemiddellek dan erg duur kan zijn. Dat zijn zaken waar de eindgebruiker minder goed zicht op heeft. Advies van de installateur, ondersteund door het infoblad, kan hem of haar daarbij helpen.

WIM DE LEEUW

Expert Natuurlijke Koudemiddelen

Column Natuurlijke Koudemiddelen

"Toen ik medio 2010 aan de slag ging met het natuurlijke koudemiddel R290 (propaan) stonden de veiligheidseisen m.b.t. brandbare koudemiddelen nog in de kinderschoenen en een persoonscertificering moest nog ontwikkeld worden.

Wat voor mijzelf als een paal boven water stond, is dat het te allen tijde veilig moest zijn voor mens en omgeving. Ik wilde daarom geen concessies doen aan veiligheid.

Naast het vinden van de juiste componenten was het veiligheidsvraagstuk een grote uitdaging. Door samenwerking met de Notified Body kwam uiteindelijk een ontwerp tot stand wat voldeed aan de Richtlijn Drukapparatuur en ATEX. Maar misschien nog wel belangrijker; we kwamen ook tot het opstellen van procedures en checklisten voor koudemiddelhandelingen. In de checklist waren organisatorische maatregelen m.b.t. omgeving en werkgebied alsmede beschikbare PBM's en gereedschappen opgenomen. In de praktijk bleek deze checklist goed te werken en was er de discipline om deze steeds in te vullen.

Na enige tijd en tientallen installaties verder besloot ik, onder tijdsdruk, het invullen van de checklist over te slaan. Ik had het immers al vaak gedaan en kende het zo zachtjes aan wel, was de gedachte hierbij. Uiteindelijk had dit als gevolg dat er door een stommeit een wolk propaan over mijn hoofd ging.

Ik had die dag geluk. De machine stond buiten opgesteld en het waaide, waardoor de wolk propaan snel verdwenen was. Wat ging er mis? We waren vergeten de hogedrukpressostaat vooraf in te stellen en te controleren (onderdeel checklist) en de

NEDERLAND OVER NAAR NATUURLIJKE KOUEMIDDELEN

condensordrukregeling in het besturingssysteem functioneerde niet. Tijdens het vullen van het systeem hadden we niet door dat de condensorventilatoren stil bleven staan, waardoor de persdruk gestaag op kon lopen tot boven het instelpunt van de veerveiligheid. Een enorme knal door het openen van de veerveiligheid met als resultaat een wolk propaan die over mij heen trok was het gevolg. Voor mij was dit een leermoment dat ik niet snel zal vergeten. Wanneer ik de procedure/checklist had gevolgd, was dit niet gebeurd.

Dit praktijkvoorbeeld toont aan dat er bij het werken met natuurlijke koudemiddelen een gevaar ontstaat als we ons niet houden aan veiligheidsmaatregelen. Het gevaar zit in onachtzaamheid, welke ontstaat door routine, vaak in combinatie met tijdsdruk. Dus hoe vervelend het soms ook is, volg de procedures, ook al heb je ze tig keren ingevuld en gevolgd! Het gaat immers om jouw persoonlijke veiligheid.

Nu de uitfasering van F-gassen in een versneld tempo terecht is gekomen, zal het gebruik van natuurlijke koudemiddelen een vlucht gaan nemen. Veel bedrijven en monteurs gaan hier de komende jaren mee aan de slag. Werkvoorbereiders en planners dienen er rekening mee te houden dat koudemiddelhandelingen door bijkomende veiligheidsprocedures meer tijd in beslag gaan nemen. Iets wat in de praktijk haaks staat op een krappe arbeidsmarkt.

Inmiddels zijn de normen en richtlijnen aangepast op natuurlijke koudemiddelen en zijn juiste gereedschappen en PBM's ruimschoots beschikbaar. Monteurs die inmiddels al menige jaren met natuurlijke koudemiddelen werken, weten dat het veilig is zolang we ons aan de veiligheidsprocedures houden. Wellicht hebben sommigen een begrijpelijke koudwatervrees, die vaak gebaseerd is op een gebrek aan kennis. De nieuwe F-gassencertificering, met daarin de natuurlijke koudemiddelen opgenomen, heeft als doel mensen de juiste kennis te geven om met vertrouwen veilig te kunnen werken aan installaties gevuld met koolwaterstof, CO₂ of NH₃."

NVKL HELPDESK

Dagelijks ontvangt NVKL vragen via de helpdesk over arbo, cao, wet- en regelgeving, onderwijs of techniek. We lichten er graag een paar voor je uit. Heb je ook vragen? Stel ze aan de helpdesk via: www.nvkl.nl/helpdesk of raadpleeg de FAQ's via www.nvkl.nl/veelgestelde-vragen.

Vraag:

Staat er in onze cao iets omschreven over de maximale leeftijd waarop een monteur storingsdienst mag draaien? Met storingsdienst wordt bedoeld in het weekend/avonduren beschikbaar zijn om de telefoon op te nemen en/of eventueel klanten te bezoeken.

Antwoord:

In de cao Metaal & Techniek staat in art. 21a over consignatiedienst dat een bedrijfsregeling moet worden overeengekomen met het medezeggenschapsorgaan of werknemersdelegatie. Daar kunnen mogelijk leeftijdsbepalingen in overeengekomen zijn. In de aantekening onder art. 21a lid 4 staat een verwijzing naar art. 21 lid 1b: het overwerkartikel. Als meer uren wordt gewerkt dan de contractuele arbeidsduur, dan geldt een maximum van 5 extra uren per 4 weken voor de medewerker van 55 jaar of ouder.

Vraag:

Een vraag over het verrekenen van minuren: Wanneer een medewerker over een periode van een maand te weinig uren heeft gewerkt, dan wordt dit verrekend met het verlofsaldo. Welke afspraken liggen hierover vastgelegd in de cao? Waar in de cao is dit terug te vinden?

Antwoord:

Dit staat niet in de cao Metaal & Techniek. Er zijn wel regels in de wet. Art. 7:628 BW verbiedt om het tekort aan werk (wat een ondernemersrisico is) op de werknemer af te wentelen. Art. 7:638 BW geeft aan dat vakantie-dagen alleen mogen worden afgeschreven met de uitdrukkelijke toestemming van de werknemer.

Vraag:

Hoe zit het met de opbouw van vakantie en ADV tijdens (langdurige) ziekte? Als iemand al een jaar ziek is, heeft diegene dan maar recht op 20 dagen? De wettelijke vakantiedagen? Of ook ADV?

Antwoord:

Zowel wettelijke als bovenwettelijke vakantiedagen worden volledig opgebouwd tijdens ziekte (met uitzondering van de 'senioren-dagen' in de cao Metaal & Techniek). Ook de opbouw van ADV blijft ongewijzigd.

Vraag:

Heeft een werknemer volgens onze cao een dag verlof voor het verhuizen?

Antwoord:

De cao Metaal en Techniek kent geen vrijaf in verband met een verhuizing.

NVKL COACHINGSESSIES

Welke kant wil jij op met je bedrijf?

Als je aan het hoofd van een onderneming staat en keuzes moet maken, kan het waardevol zijn om te sparren met iemand die met dezelfde uitdagingen te maken heeft gehad en/of ruime ervaring heeft met het leiding geven aan een koeltechnische organisatie. Iedere werkgever moet per slot van rekening af en toe serieus nadenken over strategische uitdagingen en de organisatorische gevolgen. NVKL kan je daarbij helpen!

Gedeelde ervaringen

Vraag vrijblijvend een NVKL Coachingsessie aan met een van onze ervaren coaches. Tijdens een gesprek delen zij hun kennis en ervaringen en zijn ze een neutraal klankbord voor je. Jan Kraak en Vincent Slappendel zijn twee van de zes coaches waar jij mee in contact kunt treden. Beide heren zijn nog erg betrokken bij de vereniging en zetten zich graag in om andere ondernemers bij te staan. Daarnaast lees je in dit artikel de ervaringen van José Komin, directeur van IJskoud en bestuurslid van NVKL, die inmiddels een aantal sessies heeft gevolgd.

Coach Vincent Slappendel

Vincent Slappendel komt oorspronkelijk uit de scheepvaart en scheepsbouw en deed ervaring op in het automatiseren van mengvoeder en graanbewerkende productieprocessen. Hierna koos hij voor de koeltechniek, waarin hij 19 jaar directeur bij Coolmark was met focus op bedrijfsbeheer en -voering. Wanneer we de heren vragen om de coachingsessies te omschrijven zegt Vincent het volgende:

"NVKL biedt coaching aan gericht op probleemsituaties binnen het bedrijf. In gesprek met de coach wordt geluisterd, meegedacht en worden oplossingen besproken."

- Vincent Slappendel

Coach Jan Kraak

Jan Kraak is sinds 1979 werkzaam in de koudetechniek. Gedurende deze tijd heeft hij diverse functies bekleed, van het ontwerp van koeltechnische systemen tot het leiding geven aan koeltechnische bedrijven en het adviseren over de vele opleidingsmogelijkheden in dit vakgebied. Jan omschrijft onze dienstverlening als volgt:

"Het is een mogelijkheid om informeel te brainstormen met een vakgenoot die kennis en ervaring heeft van zowel een organisatie als de huidige markt."

- Jan Kraak

GA KOSTELOOS MET ONZE COACHES IN GESPREK

Voor ieder wat wils

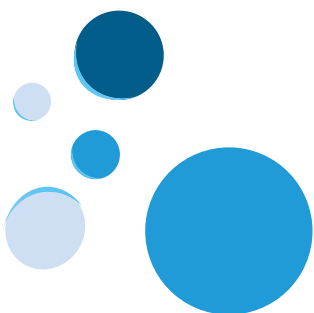
Vincent en Jan vertellen wat de toegevoegde waarde van de dienstverlening vanuit NVKL is voor leden. "Door in gesprek te gaan met een coach en hier tijd in te investeren, kun je je eigen organisatie verder vooruit helpen. In mijn tijd als directeur had ik bijvoorbeeld wel willen sparren over algemeen bedrijfsbeheer en bedrijfsvoering, zoals beheer van personeel, tijdmanagement en financiën", aldus Vincent. Volgens Jan zijn de coaches bekend met de praktische problemen in de dagelijkse en operationele activiteiten, variërend van commercieel tot technisch, operationeel en financieel. Zo kunnen alle vraagstukken door één van de coaches behandeld worden. Hij vertelt: "In het begin van mijn carrière heb ik ook veel ondersteuning gekregen van ervaren collega's binnen de organisatie. Ik weet dus hoe prettig het kan zijn om een sparringpartner te hebben."

Aan de slag

Via de NVKL-website kun je je als lid aanmelden voor een gesprek met een van de coaches. In een eerste gesprek wordt gekeken of er chemie is en of de coach de geschikte persoon is voor de uitdaging. Afhankelijk van het verloop van dit gesprek, kan ervoor gekozen worden om een tweede gesprek in te plannen. José Komin, directeur van IJskoud, las de berichtgeving over deze dienstverlening in de nieuwsbrief en hoorde hier meer over in de NVKL-bestuursvergadering. Ze werd nieuwsgierig en besloot het aanmeldformulier op de website in te vullen: "De coaches zijn mensen die onze branche goed kennen en in ervaringsjaren voorlopen op mij. Het is prettig om te sparren met ervaringsdeskundigen. Na aanmelding via het formulier op de website werd er vanuit NVKL al snel contact met mij opgenomen. Op basis van mijn vraagstelling werd een passende coach uitgezocht waarin ik mij volledig kon vinden. Na het tekenen van de geheimhoudingsverklaring werd het eerste kennismakingsgesprek met coach Udo van der Meer ingepland."

Zelfontwikkeling

José heeft inmiddels meerdere gesprekken gevoerd en koppelt haar ervaring aan ons terug: "Ik vond de gesprekken heel waardevol. Het is prettig om alles te kunnen bespreken met iemand, omdat je weet dat de ander niets met jouw verhaal doet. De coach kan jou de juiste vragen stellen, omdat hij veel ervaring en wijsheid in het vakgebied heeft. Ik zou het dan ook zeker aanraden." Jan deelt op zijn beurt zijn ervaring als coach: "De vragen zijn uiteenlopend van het behouden van medewerkers tot het omgaan met je eigen spaarzame tijd in de hectiek van de dag. Een gesprek is even stappen uit de dagdagelijkse werkzaamheden en bewust tijd voor jezelf inplannen om rustig na te kunnen denken. Het deelnemen is vrijblijvend, kosteloos en alles wat besproken wordt blijft tussen twee personen. Het is een fijne manier om ondernemers te helpen om ideeën op te doen." Vincent voegt daar tot slot nog aan toe: "Ook de kleine, niet goed lopende zaken zijn aandacht en een goed gesprek waard." Wil je meer weten over de NVKL Coachingsessies of direct aan de slag gaan? Kijk dan op www.nvkl.nl/dienstverlening/coachingsessies voor meer informatie.

NIEUWE LEDEN

Het afgelopen half jaar heeft NVKL weer een hoop nieuwe lidbedrijven zien toetreden tot de vereniging. Wij willen deze nieuwe leden graag in het zonnetje zetten. Van harte welkom! NVKL hoopt jullie snel te zien op een van onze bijeenkomsten.

AIRCO PARTNERS NEDERLAND

"Airco Partners voorziet bedrijven in de kantorenmarkt, het midden- en kleinbedrijf, instellingen en bedrijven in de zorgsector, onderwijssector, de overheidssector en particulieren in Nederland van comfort airconditioning en ontzorgt de aircogebruiker door het beheer volledig uit handen te nemen."

BEIJER REF SUPPORT

"Meer dan 150 jaar Beijer Ref. Van granen en steenkool naar een toonaangevende groep binnen koeling, verwarming en airconditioning. Beijer Ref is een technologie-gerichte handelsgroep die haar klanten concurrerende oplossingen biedt op het gebied van koeling en airconditioning."

CARBON ROBOTICS

"Dit bedrijf ontwerpt AI-aangedreven robotica die de productiviteit en veiligheid verbeteren en de levenskwaliteit van mensen verhogen. Het is een nieuwe kijk op de manier waarop we voedsel produceren door gebruik te maken van de kracht van computervisie, AI/deep learning, robotica en lasers."

BEUNK TECHNIEK

DOM V/D BERGH TECHNISCHE INSTALLATIES

"Dom. v/d Bergh is een all-round W-installatie bedrijf. De focus ligt op zowel de particuliere als de B2B markt in met name de regio Zuid-Limburg. Renovatie, nieuwbouw, service en onderhoud, gespecialiseerd in centrale verwarming, airconditioning en warmtepompen."

INSTALLATIETECHNIEK VAATSTRA

"Wat in 1930 begon met een kleine werkplaats in Zuidwolde, is onderhand uitgegroeid tot een groot eigentijds installatiebedrijf in Groningen met een ruim bedrijfspan in Bedum. Wat in al die jaren niet is veranderd? Installatie techniek Vaatstra is en blijft een familiebedrijf. Ze gaan uit van hun eigen kracht en kiezen voor een innovatieve aanpak: integraal ondernemen."

INTERGAS VERWARMING

"Al meer dan 50 jaar richt Intergas zich op het perfectioneren van verwarmingssystemen. In die tijd is het bedrijf uitgegroeid tot marktleider op het gebied van de ontwikkeling van hoog rendement cv-ketels. Die status verplicht hen om ook in energietransitie oplossingen te bedenken en te ontwikkelen die voldoen aan de vraag naar comfortabele warmte."

LUIJTEN INSTALLATIE -BEDRIJF SERVICE EN ONDERHOUD

"Het team van Luijten verwarming beschikt over jarenlange kennis en ervaring in de installatietechnieken en beschikt over een groot netwerk van toeleveranciers. Door actief mee te denken en op maat gesneden oplossingen te bieden, kiezen steeds meer opdrachtgevers voor dit bedrijf."

MAREFSOL

"Marefsol is opgericht in 2008. Het bedrijf ontwerpt, levert en installeert de apparatuur die wordt toegepast in Maritieme en industriële koelsystemen. De systemen zijn ontworpen om te werken met het laagst mogelijke energieverbruik door installatie van grote verdamper, grote condensoren en warmtewisselaars die zijn gedimensioneerd volgens goede technische praktijk."

NITERT TECHNIEK

"Nitert Techniek is een Advies en installatiebureau dat gevestigd is in Enter en oplossingen aan klanten levert sinds 2015. Het bedrijf biedt een indrukwekkend portfolio van professionele adviesdiensten die volledig kunnen worden aangepast aan elk bedrijf. Nitert Techniek is gespecialiseerd in klimaat, duurzaamheid en koeltechniek in de zakelijke markt."

KLIMAAT TOTAAL

"Klimaat Totaal levert airconditioning aan particulieren, bedrijven en retail. Ook voor warmtepompen en VRF/VRV klimaatsystemen ben je aan het juiste adres. Kwaliteit en service vinden zij belangrijk. Daarom werkt het bedrijf alleen met hoogwaardige materialen en adviseren je over het onderhoud van je airco systeem."

ROOSMIJN TECHNIEK

"Roosmijn begon in 2013 met een visie om hoogwaardige koel- en klimaatoplossingen te leveren. Roosmijn is een toonaangevend bedrijf in Almere met een werkgebied in heel Nederland dat hoogwaardige koel- en klimaatoplossingen biedt aan zowel particulieren als zakelijke klanten."

VAN DEN BERG KLIMAATTECHNIEK

"Al sinds 1984 staat VAN DEN BERG Klimaattechniek klaar voor een ieder die een stap verder wilt op gebied van klimaattechniek. Het bedrijf is een klein, maar zeer flexibele organisatie. Hierdoor kunnen zij snel schakelen en doorpakken wanneer dat nodig is."

